YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
8 päivänä kesäkuuta 1971 *

Asiassa 78/70,

jonka Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Deutsche Grammophon Gesellschaft mbH, Hampuri,

vastaan

Metro-SB-Großmärkte GmbH & Co KG, edustajanaan Metro-SB-Großmärkte GmbH -yhtiö, Hampuri,

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan, 85 artiklan 1 kohdan ja 86 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti R. Lecourt, jaostojen puheenjohtajat A. M. Donner ja A. Trabucchi, tuomarit R. Monaco (esittelevä tuomari), J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore ja H. Kutscher,

julkisasiamies: K. Roemer,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

tuomion

1 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 8.10.1970 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 7.12.1970, Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksiä perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan, 85 artiklan 1 kohdan ja 86 artiklan tulkinnasta.

Ensimmäinen kysymys

2 Ensimmäiseksi yhteisöjen tuomioistuimelta tiedustellaan, onko ETY:n perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan tai 85 artiklan 1 kohdan vastaista tulkita tekijän- ja lähioikeuksista 9.9.1965 annetun Saksan lain 97 ja 85 pykälää siten, että äänitteiden valmistaja voi vedota yksinoikeuteensa saattaa äänitteet vaihdantaan kieltääkseen sellaisten äänitteiden kaupan pitämisen Saksan liittotasavallassa, jotka se itse on luovuttanut ranskalaiselle tytäryhtiölleen, joka oikeudellisesta itsenäisyydestään huolimatta on kaupallisesti täysin riippuvainen kyseisestä valmistajasta.

3 Perustamissopimuksen 177 artiklan mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu ainoastaan perustamissopimuksen tulkinnasta ja yhteisön toimielinten antamien säädösten pätevyydestä ja tulkinnasta, mutta se ei voi tämän artiklan perusteella antaa ratkaisua kansallisen säännöksen tulkinnasta.

Yhteisöjen tuomioistuin voi kuitenkin kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön sanamuodon ja sen antamien tietojen perusteella erottaa nimenomaan perustamissopimuksen tulkintaan kuuluvat kysymykset.

4 Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburgin antamista tiedoista käy ilmi, että kysymyksellä tiedustellaan pääasiallisesti, voiko kansallisessa lainsäädännössä äänitteiden valmistajalle tunnustettu yksinoikeus suojeltujen tavaroiden vaihdantaan saattamiseen estää yhteisön sääntöä rikkomatta sellaisten tuotteiden kaupan pitämisen jäsenvaltion alueella, jotka valmistaja on saattanut tai jotka on valmistajan suostumuksella saatettu laillisesti vaihdantaan toisen jäsenvaltion alueella.

Yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään tuomaan esiin erityisesti perustamissopimuksen 5 artiklan toisesta kohdasta tai 85 artiklan 1 kohdasta asiassa sovel-

lettavan yhteisön oikeussäännön sisältö ja merkitys.

5 Perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan mukaan jäsenvaltiot "pidättäytyvät kaikista toimista, jotka ovat omiaan vaarantamaan tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista".

Määräyksessä asetetaan jäsenvaltioille yleinen velvollisuus, jonka konkreettinen sisältö perustuu kussakin yksittäistapauksessa perustamissopimuksen määräyksiin tai perustamissopimuksen yleisestä järjestelmästä johdettuihin sääntöihin.

6 Perustamissopimuksen 85 artiklan 1 kohdan mukaan "yhteismarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla".

Kysymyksessä tarkoitettu yksinoikeuden käyttäminen voisi kuulua tässä määräyksessä asetetun kiellon soveltamisalaan aina, kun se osoittautuisi sellaisen yritysten välisen järjestelyn tavoitteeksi, keinoksi tai seuraukseksi, jossa kielletään toisissa jäsenvaltioissa lainmukaisesti markkinoille saatettujen, näistä valtioista lähtöisin olevien tuotteiden tuonti ja jonka vaikutuksesta markkinat eristetään.

7 Jos kyseisen määräyksen mukaisiin sopimuksiin tai yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin ei kuitenkaan kuulu yksinoikeuden käyttäminen, vastattaessa kysymykseen on tarkasteltava, soveltuuko kyseisen suojelemisoikeuden käyttäminen yhteen perustamissopimuksen muiden, erityisesti tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten kanssa.

8 Tässä tapauksessa huomioon otettavat periaatteet kuuluvat jäsenvaltioiden välisten yhtenäismarkkinoiden toteuttamisen osalta toisaalta perustamissopimuksen yhteisön perustaa koskevan II osan tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevaan osastoon ja toisaalta perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohtaan, jossa määrätään sellaisen järjestelmän toteuttamisesta, jolla taataan, ettei kilpailu vääristy yhteismarkkinoilla.

9 Perustamissopimuksen 36 artiklassa sallitut tietyt kiellot tai rajoitukset jäsenvaltioiden välisessä kaupassa on ilmaistu täsmällisesti ja samalla mää-

rätään, etteivät nämä poikkeukset kuitenkaan saa olla "keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen".

10 Nämä säännöt ja erityisesti 36, 85 ja 86 artikla on otettava näin ollen huomioon arvioitaessa, missä määrin kansallisen suojelemisoikeuden, tekijänoikeuden lähioikeuden, käyttäminen voi estää toisesta jäsenvaltiosta lähtöisin olevien tuotteiden kauppaa.

11 Tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen 36 artiklassa hyväksytyissä poikkeuksissa tai rajoituksissa tarkoitetaan teollista ja kaupallista omaisuutta.

Jos oletetaan, että tekijänoikeuden lähioikeus voi kuulua näiden määräysten soveltamisalaan, kyseisestä artiklasta käy kuitenkin ilmi, että vaikka perustamissopimuksella ei vaikutetakaan jäsenvaltion lainsäädännössä tunnustettujen teollista ja kaupallista omaisuutta koskevien oikeuksien olemassaoloon, näiden oikeuksien käyttäminen voi kuitenkin kuulua perustamissopimuksessa määrättyjen kieltojen soveltamisalaan.

Vaikka perustamissopimuksen 36 artiklassa sallitaan tuotteiden vapaata liikkuvuutta koskevat kiellot ja rajoitukset, joiden perusteena on teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojeleminen, siinä sallitaan poikkeukset tästä vapaudesta ainoastaan siinä tapauksessa, että niiden perusteena on kyseisen omaisuuden ydinsisältöön liittyvien oikeuksien suojeleminen.

12 Jos tekijänoikeuden lähioikeuteen vedotaan lähioikeuden haltijan vaihdantaan saattamien tai hänen suostumuksellaan toisessa jäsenvaltiossa vaihdantaan saatettujen tuotteiden kaupan pitämisen kieltämiseksi jäsenvaltiossa ainoastaan sillä perusteella, että tavaroita ei ole saatettu vaihdantaan kansallisella alueella, tällainen kielto, jolla eristetään kansalliset markkinat, on vastoin perustamissopimuksen merkittävää päämäärää, joka on kansallisten markkinoiden yhdistäminen yhtenäismarkkinoiksi.

Tätä päämäärää ei saavuteta, jos jäsenvaltioiden kansalaiset voisivat jäsenvaltioiden eri oikeusjärjestysten nojalla eristää markkinat ja toteuttaa mielivaltaista syrjintää tai peiteltyjä rajoituksia jäsenvaltioiden välisessä kaupassa.

13 Näin ollen on tuotteiden vapaata liikkuvuutta yhteisön markkinoilla koskevien sääntöjen vastaista, jos äänitteiden valmistaja käyttää yksinoikeutta jäsenvaltion lainsäädännössä suojeltujen tavaroiden vaihdantaan saattamiseen kieltääkseen valmistajan itsensä toisessa jäsenvaltiossa myymien tai hänen suostumuksellaan siellä myytyjen tuotteiden kaupan pitämisen ensin mainitussa

jäsenvaltiossa ainoastaan sillä perusteella, että tämä vaihdantaan saattaminen ei ole tapahtunut ensin mainitun jäsenvaltion kansallisella alueella.

Toinen kysymys

14 Toisessa kysymyksessä yhteisöjen tuomioistuimelta tiedustellaan, käyttääkö äänitteiden valmistaja väärin yksinoikeuttaan suojeltujen tavaroiden vaihdantaan saattamiseen siinä tapauksessa, että määrätty myyntihinta on kansallisella alueella korkeampi kuin toisesta jäsenvaltiosta lähtöisin olevan, jälleentuodun tuotteen hinta ja jos pääesittäjät ovat yksinoikeussopimuksin sidoksissa äänitteiden tuottajaan.

Kysymyksessä tarkoitetaan "oikeutensa väärinkäytöllä" perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitettua määräävän aseman väärinkäyttöä.

15 Kyseisessä artiklassa kielletään "yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan".

16 Määräyksessä asetettu kielto edellyttää määräävää asemaa yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla.

Äänitteiden valmistajalla, joka on tekijänoikeuden lähioikeuden haltija, ei ole perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitettua määräävää asemaa pelkästään siitä syystä, että se käyttää yksinoikeuttaan suojeltujen tavaroiden vaihdantaan saattamiseen.

17 Koska tässä artiklassa edellytetään, että siinä tarkoitettu asema ulottuu yhteismarkkinoiden "merkittävään osaan", valmistajalla on lisäksi oltava yksin tai toisten samaan konserniin kuuluvien yritysten kanssa mahdollisuus estää tehokas kilpailu mukaan luettavien markkinoiden merkittävällä osalla ottaen huomioon erityisesti mahdolliset vastaavia tuotteita myyvät tuottajat ja niiden asema markkinoilla.

18 Siinä tapauksessa, että tallennusten esittäjät olisivat yksinoikeussopimuksin sidoksissa valmistajaan, on otettava huomioon muun ohella niiden suosio markkinoilla, sovittujen sitoumusten kesto ja sisältö sekä muilla äänitteiden valmistajilla olevat mahdollisuudet saada vastaavia esityspalveluja.

19 Määräävä asema kuuluu 86 artiklan soveltamisalaan ainoastaan jos sitä käytetään väärin.

Vaikka määrähinnan ja toisesta jäsenvaltiosta jälleentuodun tuotteen hinnan välinen ero ei välttämättä riitä osoittamaan määräävän aseman väärinkäyttöä, se voi kuitenkin merkityksensä vuoksi ja objektiivisten perusteiden puuttuessa olla ratkaiseva osoitus kyseisestä väärinkäytöstä.

Oikeudenkäyntikulut

20 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan liittotasavallan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla,

ottaen huomioon oikeudenkäyntiasiakirjat,

kuultuaan esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan pääasian asianosaisten, Saksan liittotasavallan hallituksen ja Euroopan yhteisöjen komission suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen,

ottaen huomioon Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 3, 5, 36, 85, 86 ja 177 artiklan,

ottaen huomioon Euroopan talousyhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan ja erityisesti sen 20 artiklan,

ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburgin 8.10.1970 tekemällä päätöksellä esitetyn kysymyksen seuraavasti:

1. **On tuotteiden vapaata liikkuvuutta yhteisössä koskevien sääntöjen vastaista, jos äänitteiden valmistaja käyttää yksinoikeutta jäsenvaltion lainsäädännössä suojeltujen tavaroiden vaihdantaan saattamiseen kieltääkseen valmistajan itsensä toisessa jäsenvaltiossa myymien tai tämän suostumuksella siellä myytyjen tuotteiden kaupan pitämisen ensin mainitussa jäsenvaltiossa ainoastaan sillä perusteella, että tavaroita ei ole saatettu vaihdantaan ensin mainitun jäsenvaltion kansallisella alueella.**

2. a) **Äänitteiden valmistajalla, joka on kansallisen lainsäädännön perusteella jälleenmyyntiä koskevan yksinoikeuden haltija, ei ole 86 artiklassa tarkoitettua määräävää asemaa pelkästään siitä syystä, että se käyttää kyseistä oikeutta. Asia on toisin, jos valmistaja voi käsiteltävänä olevan asian olosuhteet huomioon ottaen estää tehokkaan kilpailun huomioon otettavien markkinoiden merkittävällä osalla.**

   b) **Vaikka määrähinnan ja toisesta jäsenvaltiosta jälleentuodun tuotteen hinnan välinen ero ei välttämättä riitä osoittamaan määräävän aseman väärinkäyttöä, se voi kuitenkin merkityksensä vuoksi ja objektiivisten perusteiden puuttuessa olla ratkaiseva osoitus kyseisestä väärinkäytöstä.**

Lecourt Donner Trabucchi

Monaco Mertens de Wilmars Pescatore Kutscher

Julistettiin Luxemburgissa 8 päivänä kesäkuuta 1971.

A. Van Houtte
kirjaaja

R. Lecourt
presidentti